

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. "Свобода": ВЕрган 4-0237. — Тел. У. Н. Конра: ВЕрган 4-1018 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

БЕЗ РЕКОНВЕРЗІЇ ПРИЙДЕ БЕЗРОБІТ- ТЯ ДЛЯ МІЛІОНІВ

У 1946. році число безробітних дійде до 8,000,000 людей в наступному році і буде тривати довгий час, коли не буде як слід наладжена і переведена реконверсія в промислі і бізнесі. Таку заяву, оперту на звіті з четвертого річного кварталу, предположив конгресови і президентови директор Военної Мобілізації і Реконверсії Джан Снайдер. Щоб виминути такої небезпеки Снайдер склав план для збільшення мирної продукції на 40—50% у порівнянні з воєнною продукцією. Коли це станеться, тоді використається існуючі фабрики і людський робочий матеріал. У звіті виказує Снайдер труднощі в реконверсії, коли з дотеперішніх воєнних фабрик буде звільнено 18,000,000 людей. Між ними самих воєнків, звільнених з війська, буде 9,700,000 до кінця 1946. року.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАТРИМАННЯ ТАЙНИ АТОМОВОЇ СИЛИ.

Група конгресменів, яка відбула подорож довкруги світа для оглядання американських воєнних укріплень і баз повернулася домі і склала звіт із своєї подорожі перед президентом, а також перед відповідними секціями департаменту війни. Вони висловили погляд, що Злучені Держави повинні затримати острови на Північному. Щодо атомової бомби то їх погляд такий, що цю тайну треба зберегти досі, доки комісія американських учених та знавців не скаже свого слова. Звісно, що президент григотовляє вже якесь пропозиція в цій справі для конгресу.

Кажуть, що найшли охорону перед атомовою бомбою.

Дослідча Фондация Кросбі, заснована в Галівуді, у Каліфорнії, перед 6 роками, оприлюднює, що в її лабораторіях винайдено спосіб оборони перед атомовою бомбою. Цей спосіб такий простий, що можна його легко наслідувати. Директор фондация Кросбі не хоче нічого ясно говорити про цей спосіб, доки інші народи не згодяться на відверте поступування супроти Злучених Держав. Кросбі твердить, що винахід може розбити всі атомові бомби наперед і викликати велетенську руїну.

12 МІЛІОНІВ ЛЮДЕЙ БУДЕ ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ПОДАТКІВ.

КОмітетови Способів і Засобів палати репрезентантів предположив секретар скарбу Фред М. Вінсон програму податків на 1946. рік. Колиб її перевести, то загальна сума податків булаб знижена на \$5,187,000,000, а 12,000,000 людей булаб цілковито звільнених від податків, вже з днем 1. січня. "Був би знесений цілковито Податок Перемоги, у висоті 3%, а також податок від надвишки, наложений на корпорації. Зате мав би остатися ненарушеним податок на старечу пенсію у висоті 1% від плати. Цей податок платять наємці і підприємці при виплаті заробітків."

У СТЕЙТІ ТЕКСАСІ НЕСТАЛО СВІТЛА ВНАСЛІДОК СТРАЙКУ.

Внаслідок страйку електричних робітників в електривних частинах стейту Тексас була обнята темрявою минулої ночі, як це звідомляє Асошіейтед Прес. Інші новості із страйкового руху такі: 140 робітників гідро-електричного заводу над рікою Колорадо вийшли на страйк, а через те грозить недостата воді військовим таборам і 100,000 мешканцям сусідніх містечок; власники копалень м'якого вугілля відмовилися вести переговори з страйкуючими наглядачами копалень внаслідок чого 55,000 майнерів дальше стримуються від праці; загальне число людей без праці внаслідок страйку в цілому краю виносить понад 370,000.

ВETERАНИ МАЮТЬ ПРАВО ДО ДАВНИХ РОБІТ.

Головна Квартира Поборової Служби оприлюднила, що ветерани, які повертають з війни, мають право до свого давнього заняття безогляду на зміни, які могли зайти вчасі їх неприяности. Колиб ветеран не мав відповідного вишколу, потрібного до обняття місця, то йому треба дати роботу і признати йому право старшинства, а з тим і належну плату.

НАЙМОДЕРНІШИЙ ШПИТАЛЬ БУДЕ В НЬЮ ЙОРКУ.

Міський шпиталь у Нью Йорку, звисний під назвою Белву Госпитал, має бути розбудований коштом \$33,000,000. Університет Нью Йорк причиниться до розбудови коштом \$15,000,000 на це, щоб студенти медицини мали де відбувати практику. Будинки займуть 9 міських блаків.

ЯК НЕ МАЄТЕ ПРАЦІ, АБО ХОЧЕТЕ КРАЩОЇ, чому не користати з оголошень знаменитих нагод для зарібку, поданих у оголошеннях нових робіт у "Свободі"?

Президент видав розпорядок для реорганізації маринарки.

Розпорядок президента Трумана, виданий минулого тижня в справі реорганізації воєної маринарки, оприлюднено у Вашингтоні. Реорганізація буде оперта на підставі досвідів з останньої війни. Дотеперішні воєнні операції флоту мають бути звинені, а плани реорганізації будуть передані бюро начальника воєнних операцій. Буде звинене становище начальника команданта флоту, а зате будуть створені 2 становища для координації дослідів, контрактів і продукції. — Ці зміни вважаються за переходові, заки президент буде готовий предположити конгресови повний план реорганізації воєної маринарки.

ПРОВІДНІ ВОЄННІ ЗНАВЦІ ОСТЕРІГАЮТЬ КРАЙ ПЕРЕД НЕБЕСПЕКОЮ НАГЛОГО НАПАДУ

Вчасі обіду "Крилатого Клубу" в Валдорф Асторія готелю в Нью Йорку в понеділок 1. жовтня промовляли 4 найвищі генерали повітряної сили американської армії. Вони висловили погляд, що безогляду на існування атомової бомби і не зважаючи на змагання державних мужів, небезпека наглого збомбардування цілого краю від океану до океану якраз тепер заєнувала. Єдиною охороною проти цього — кажуть вони — є втримання великої повітряної флотії з найновішими винаходами. У згаданому обіді брали участь такі генерали: Карл Спац, Джеймс Дуліта, а також 2 генерали, що брали участь в полеті з Японії до Вашингтону, орже Кортис ЛеМей і Емет О'Донаел.

НІМЦІ ПРИЗДЯТЬ В АМЕРИКУ ДЛЯ ДОПОМОГИ У ВОЄННИХ ДОСЛІДАХ

Визначні умови, які працювали для німецького генерального штабу при винаходах найновіших німецьких тайних родів зброї, добровільно згодні прийти в Америку і тут співпрацювати для дальших воєнних дослідів під наглядом секретаріату війни. Секретар Патерсон оприлюднив, що ці люди є вже в дорозі до Злучених Держав. Для їх вербунку їздив до Європи знавець повітряного діла майор Олександр Северскі. Імен німецьких науковців не оприлюднено.

В Італії може бути встановлена демократія, каже Полетті

Полковник Чарлз Полетті, що був свого часу заступником ньюйорського губернатора, а навіть коротенький час губернатором, виїхався з поверотом до Злучених Держав з Італії, де він був адміністратором спершу в Сицилії, а далі в різних італійських провінціях, в Неаполі, Римі, Мілані. Він каже, що в Італії не буде ніяких "революцій", як це дехто заповідає. Можуть бути тут і там різні страйки чи інші вияви недовольства, але такі явища належать до демократії. Він теж підкреслив, що Італія є на шляху до демократії, яка там буде дійсно завведена. Але, якщо буде надходити з Америки далі матеріальна допомога, якої край дуже потребує і без якої населення ніяк не обійдеться.

ПІРОГІТО МАЄ ДЛЯ МЕКАРТУРА СЛОВА НАЙБІЛЬШОЇ ПОХВАЛИ

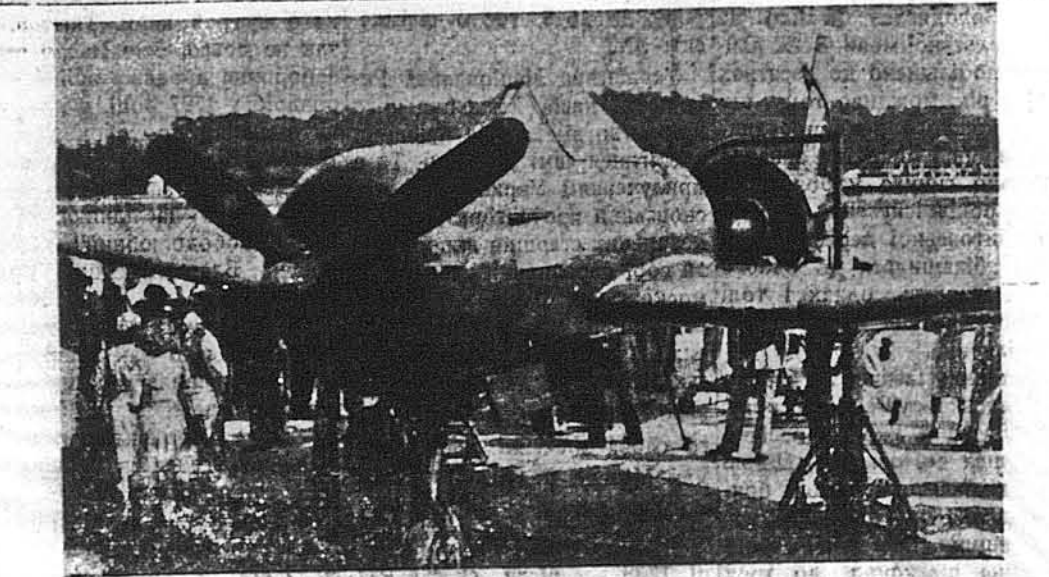
Офіційно досі не знати, що було властиво предметом розмови між японським цісарем Пірогіто і генералом МекАртуром, якому цісар склав візиту. Дотепер за цісарської канцелярії виходять деякі слова, з яких треба вносити, що говорено про те, як переводити у порядку окупацію Японії. Та заміне, що з цісарського двору подають, що Пірогіто надзвичайно задоволений з розмови, та що генерал МекАртур зробив на нього "величезне враження". Розмову характеризують як "надзвичайно сердечну". Цісар дякував, що окупація обійшлась без найменших кривавих інцидентів, а ген. МекАртур визнає, що це теж треба завдячувати цісареві. Тепер надіються, що ген. МекАртур буде ревізитувати Пірогіта. Заміне ще й те, що сказано, що ніхто в Японії не має супроти ген. МекАртура найменших лихих почувань.

РОЗПОВІДАЄ, ЩО ОДНОЇ НОЧІ ВИМОРДОВАНО 80,000 ЖИДІВ

Д-р Зигмунд Бендель, румунський жид, якого нацистська поліція арештувала в Парижі за те, що не носив на рукаві зізди Давида, розповів перед британським судом про те, як нацисти вимордували одної ночі в концетраційнім таборі в Освенцімі 80,000 жидів. Розповідав, як в доміках смерті, де їх тролли газом, було чути, як пустили газ, впродовж двох мінут, страшні крики, биття в стіни і тим подібне, а потім цілковита мовчанка. А теж описав страшний вид, як відчинено двері й забирали трупи, щоб їх віддати тим, що обтинали волосся і видирали зуби. Потім віддавано трупи до крематорій.

ПЕРША ЖІНКА, ЩО ПРОМОВИЛА В ІТАЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ

Є нею сіньора Анна Марія Чиндолян-Гвілі. Це перший раз в історії Італії, що промовляла жінка в парламенті. Говорила про робітниче кунійне обєднання та про релігійну гармонію в житті італійців.

МАРИНАРКА ВИПРОБОВУЄ НОВИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ ВІНАХІД. Під Вашингтоном, у флотній морській базі, випробовувано новий модель літаку, що його маєє перед собою. Новість у тому, що він буде вживати машини старого типу на переді й самочинного мотору у хвості. Скорість з старою машиною виносить 320 миль на годину, з самочинним мотором 300 миль. Зате задержано в тайні скоробіновану скорість, коли вживається машини і мотору.

НЕМА НАДІЇ НА НІЯКУ ЗГОДУ НА ПЕРШИХ МИРОВИХ НАРАДАХ У ЛОНДОНІ

Ернст Бевин, британський міністер заграничних справ, та Джеймс Ф. Бирнс, секретар стейту, пробували на всі способи дійти до якогось порозуміння хоч в одній справі з Вячеславом Молотовом, заграничним советським комісаром. Та труди були даремні. Три тижні нарад Ради Заграничних Міністрів П'ятох Потуг кінчатся в пригнобляючій атмосфері повного неспіху. Такий настрій панував від першого дня нарад і такий панує при самому кінці. Кореспонденти доносять з Лондону, що навіть якщо в останній мінуті сталося "чудо" і з Москви надійшли інструкції, щоб Молотов в тій чи другій проблемі уступив, то навіть і те не змінить ситуації. Ось ті наради кінчатся в часі семилітньої річниці славного "лізменту" в Мюнхені, в 1938 році. Спогад про це покрив усіх делегатів, що прибули на ті наради, ще більшим сумом. Бевин так старався піти на уступки Молотову, що згодився навіть на те, щоб усеунути представника Франції від нарад, що викликало величезне огірчення і обурення серед французів. Та як лишилися на нарадах вже тільки самі "Три Потуги", то все одно, ніщо з того не вийшло.

ДІЙШЛО ДО ОСОБИСТИХ АТАКІВ.

Американські кореспонденти описують наради заграничних міністрів в Лондоні в такий спосіб, що вони були повні нетерпимости, впертости і особистих образ. Наприклад, советський комісар Молотов сказав просто Бевінові і Бирнсові, що наради булиб ведені цілком інакше, якщо вони відбувались у Москві, та колиб замість них були делегатами Гол та Іден. Бевин, позувний таке, дуже розгортався і наповідав в поіритованім тоні, але Бирнс пробував далі задержати спокійний тон і годити. Кажуть, що Бевин так говорив до Молотова: "Пане Молотов, я походжу з пролетаріату". Цю іронічну відповідь треба розуміти так, що Молотов, який походить з середньої класи волів би, як видно, радити з "панями", бо такими повинні би бути в очах пролетара такі особи як Іден чи Гол. Китайський делегат задержував найбільший спокій. Як уже не було раїніякого виходу, він спокійно запропонував: "Заждім ще один день! Що можемо втратити? Можливо, що завтра не будемо такими перемученими і нервовими".

ЗАМАЛО ПЕРЕДАЮТЬ ДО АМЕРИКИ!

Американські кореспонденти стверджують, що якщо вони звідомляють про хід нарад у Лондоні, то всі ті відомості дістають тільки "з чужих рук", себто не від членів американської делегації. Кажуть, що американські пляни держаться в секреті, тому ніхто не знає, що властиво було в тих плянах. Через те й не можливо кореспондентам представити, скільки слушности є за Америкою. Тому і не можуть виправдувати американської делегації, а через те готові бути в Америці нарікання і на саму американську делегацію, що вона зле вивязалася з свого діла.

ВІДТЯГНУТИ З ЕВРОПИ.

Передають з Лондону, що британські політичні кола є тої думки, що російська дипломатична тактика прямує до того, щоб відтягнути Злучені Держави цілковито з Європи. Тому теж Совети не хочуть, щоб в Женеві був осідок Організації Обєднаних Держав, а є за її осідок у Сан Франсиско.

В МОСКВІ ПРО ДЕМОКРАТІЮ.

В лондонських газетах порушено принципи демократії в звязку з проблемами, що їх повинна вирішити рада Заграничних Міністрів. На те відповіли советські газети "Правда" та "Ізвестія". В Лондоні написали, що випробування сили демократії полягає у відношенні до меншини. В Москві взяли це за охорону "фашистів", та заатакували британське становище, що не визнає "демократичних" урядів в Румунії, Болгарії та Мадярищині, а попирає владу в Греції, де "меншина" гнобить "більшість". Теж пишуть в Москві ще й про те, що це Англія є тою, що розбиває Європу на "бльоки", а не Совети. Вона, пишуть, хоче таким чином легше панувати.

ЖИДИ ПРО НАДУЖИТТЯ.

Американське Мілітарне Управління в Німеччині, як його запитали кореспонденти про звіт Гарисона про гірку долю жидів в таборах для біженців, сказало кореспондентам перевірити справу в самих таборах. Там ім сказали самі жиди, що це смішно говорити, щоб у тих таборах поводитись з ними так, як це було в нацистських концетраційних таборах. Вони, включно з рабіним, твердили, що відносини поправляються з кожним днем. Те, що дістають жиди в харчах, є подвійною мірою того, що призначено для німецького населення.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and
Holidays by the Ukrainian National Association, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y.
BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Подписка: число три центя.		Three cents a copy.	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На шість місяців	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На шість місяців	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центя.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ ДІЛИСЬ ЗАСАДИ?

Так тепер питають, коли пишуть про хід нарад, що ведуться в Лондоні, а які є першими, що взяли вирішувати мирові проблеми.

Де ділося те все, що голошено роками у формі Чотирох Свобід чи те, що уложено Рузвелтом і Чорчилем в Антлантийській Чартері?

Де є засади справедливості, правоти, демократії?

Де є ті всі засади, які не тільки голошено в часі війни, але які теж взято в основи тої Організації Об'єднаних Держав, яка має на них будувати новий лад у світі й того ладу стеретти.

Так тепер питають, не бачучи примінення тих засад у практиці.

Відповіді на те дають вправді щоденні звіти з ходу лондонських нарад Ради Міністрів Закордонних Справ П'ятох Потуг. Та ті звіти є не тільки не потішачими, але, як дехто пише, просто трагічними. Чому?

Бо ті народи, що мають заповіді світові новий лад, заповідають хіба те, що якщо „політика сили“ чи „політика потуг“ була нещасливою і загрозою миру в минулому, то якщо так далі піде з Аліантами, як це діється тепер — теперішня „політика сили“ буде ще гіршою загрозою. Виходить на яв, що найбільш імперіалістичною потугою стали тепер Совети. Вони то намагаються на всі лади ще збільшити свою силу новими територіальними надбаннями та поширенням своїх впливів на інші держави в такий спосіб, що якщо так стасось, то їх треба би вважати як такі, що влучені в склад СССР. Коли мова про імперіалізм, то не без гріха й інші потуги, але Совети передують. І це є властиво причиною, чому не можуть дійти до компромісу в Лондоні.

Треба надіятись, що якийсь вихід буде знайдений і тим разом, щоб закрити пригноблюючу дійсність, зв'язану з лондонськими нарадами. Та припустім, що приїде вкінці до компромісу ще навіть на тих нарадах. Чи це буде вже розвязка? Чи це задовольнить народи, зокрема ті, що гноблені й поневолені? А найважливіше, коли мова про Америку: Чи задовольнить це американський нарід?

Оте останнє повинно і мусить обходити американський уряд і ту делегацію, що він її вислав до Лондону в якнайліпшій вірі, з якнайліпшими замірами, і, як кажуть, з якнайліпшим проектом у різних міжнародних проблемах. З тих замірів, з тої віри, і з тих проектів наразі нічого не вийшло в Лондоні. Хоч усе те побудоване на засадах, які Америка годосила в часі війни. Тих засад, які бачимо не приймають. Їх тепер у практиці не визнають.

Тепер питання: Піддасться Америка і відступить від тих засад, чи стоятиме при своїм?

„БUDЖЕТ РОБІТ“

У п'ятницю 28. вересня сенат Злучених Держав прийняв один із найважливіших проектів у робітничих справах, а це законопроект про „повну працю“ для людей. Щоб досягнути повну працю передбачений є щорічний „бюджет праці“: остак, як щороку уряд пропонує конгресові прелімінар видатків і приходів, так має теж бути передбачений бюджет праці, тобто запотребування робіт і кількість робітників, які потребують роботи.

Ця постанова є просто новістю в робітничій законодавстві у світі. Коли наша Америка випередила не в одній справі весь світ, то може теж і випередить світ у розумній наладженню робітничого питання. Варт цій справі приглянутися з ширшого становища.

Домагання, щоб уряд подав про працю для кожного безробітного, не нове. Пригадаймо собі лише, як вчасі французької революції в 1789 року робітники переперли домагання, щоб заложити „національні варстати праці“. Треба, чи не треба, уряд мусів дати працю людям на те, щоб вони дістали плату. А як праці не було, то найшли просту розвязку: одні робітники копали рови, а інші йшли за ними і їх засипали. Не треба було довго ждати на вислід: державний скарб не мав грошей, прийшло банкрутство держави. Другий спосіб: советський уряд відібрав від усіх землю і фабрики і післяв туди робітників примусово, не даючи їм права домагатися за плату за працю. Наслідок цього такий, що прийшла неволя, знана хіба з історії Єгипту. Люди не дістають навіть харчів за свою роботу і просто вигибають приковані до державного варстату праці.

Ці досвіди мав певно на оці сенат Злучених Держав, коли прийшло ухвалювати законопроект про забезпечення праці для кожного громадянина, який лише хоче і може працювати. З одного боку треба було берегтися банкрутства держави, а з другого не допустити до соціалізації, з якою у практиці злучена неволя робітників. До речі кажучи, сам проект забезпечення праці виринув в Америці під примусом недавніх обставин, а це довоєнної кризи на ринку праці. Щоб не допустити до такої кризи після війни, уряд приготував цілу низку законопроектів, з яких законопроект „повної праці“ назрів до вирішення на розумі вдовільні прихильників і критиків такого проекту.

Сенат насамперед забезпечився проти цього, щоб уряд не мусів видумувати „копання і засипування ровів“, значить не треба придумувати такі проекти праці, які або не оплачуються, або на які нема грошей, бо це грозить банкрутством. Тому наперед ухвалено постанову, щоб на роботи не давати гроша, коли в державнім скарбі на це гроша нема, а постаратися за фінансування проектів з податкових грошей. Правда, це вже обтяжування вищими податками маєтих людей в користь безробітних, але не можна придумати щось такого, щоб „був вовк ситий і коза ціла“. Хтось мусить потерпіти невигоду, чи дати жертву на користь потребуючих. Коли ця сторона була вже забезпечена, треба було винайти відповідну стилізацію закону, щоб на його підставі не „мала права до праці“ наприклад господарина, який лішається кілька годин часу з її домашнього заняття і щоб уряд не мусів давати їй на такий час платну роботу.

Ці приклади наведені на те, щоб зрозуміти, як в таких справах треба доходити до компромісу між konieczністю і витребеньками. Після всестороннього передумання законопроект, прийнятий в сенаті класе такі засади:

1. Приймає постанову, що „належить до відповідальності федерального уряду підтримувати свободну конкуренцію у приватнім підприємстві і в інвестиції приватного капіталу“; відтак: „всі американці, способні до праці і як шукають за працю є управлені найти нагоду до хосенного, платного, правильного і повночасного заняття“.

2. Доручає, щоб для досягнення цієї цілі уряд „розвивав і мав на оці постійну і дбайливо придуману економічну програму“ у співдільництві з місцевими адміністраціями і приватними підприємцями.

3. Коли в такий спосіб не можна досягнути повного заняття, тоді уряд має найти гроші на інвестиції і покриття видатків підприємств, при яких люди дістануть працю, але так, щоб уряд не занедбував інших зобов'язань.

4. Доручає, щоб президент передав конгресові в місяці січні кожного року бюджет робіт. У цьому має бути виказане число передбачених приватних і державних робіт і число людей, які пошукують роботи. Разом з бюджетом має президент пропонувати програму федеральних видатків, пропонування на проекти, при яких можна дістати роботу. При цій нагоді має бути предложена програма податків, обдумана так, щоб краєвий скарб не затягував довгів понад оправдане число літ.

5. Наставляє спільний конгресовий комітет з 15 сенаторів і 15 конгресменів для постійних студій справ, які відносяться до бюджету праці.

6. Зокрема забороняє: закладати промислові підприємства самим урядом; примусово приділювати робочу силу до фабрик; змінювати дотепер прийнятий спосіб придбання державних фондів і придбання яких небув інших фондів на підставі краєвого бюджету, хіба що це станеться на підставі якогось іншого закону, а не на підставі закону про повну працю.

Ці постанови прийняті на те, щоб не було навіть підозріння, що уряд творить підприємства і при них обмежує свободу американського громадянина, хоч би він був без праці і хоч би уряд давав йому працю.

Цей законопроект ще не перейшов дискусії в палаті репрезентантів, однак вже тепер він викликав прихильні голоси преси. Виявляє, що він стане законом і закріпить засади, намічені сенатом.

Микола Чубатий.

Старими шляхами царської політики

Кілька подій із відносин советської держави до православної церкви та до інших релігій є незвичайно інтересні з погляду на минуле російської церковної політики. Наближення советського уряду до православної церкви в Росії, обнова московського патріархату, вибір нового патріарха Олексія в присутності представника уряду та всіх православних патріархів сходу, активна участь православного духовенства по боці Советів в Болгарії, а вкінці подорож московського патріарха до Єрусалиму та його „інтронізація“ при Божім Гробі — все це вказує на передумані план одноцілісної політики Москви — поставити на своїй послугі не тільки православну церкву в Советах, але також у цілому православному світі.

Кому відома стисла контроль советського уряду над кожним кроком советського громадянина, як і недавнє крайнє легковаження та погорда для всякої релігії в Советах, той знає, що ні один крок московського патріарха, ні одна його прокламація не може вийти без виразної згоди та волі уряду. Тоді й ще більше утвердиться, що маємо тут до діла з виразною церковною політикою Советів, яка не тільки що вповні копіює церковну царську політику, але надає їй ще більшого розмаху та офіційної постави.

Советська церковна політика є тільки одною частиною офіційної загальної політики Советів, що йде на завойовання не тільки східної Євро-

носії, але до бюджету праці.

6. Зокрема забороняє: закладати промислові підприємства самим урядом; примусово приділювати робочу силу до фабрик; змінювати дотепер прийнятий спосіб придбання державних фондів і придбання яких небув інших фондів на підставі краєвого бюджету, хіба що це станеться на підставі якогось іншого закону, а не на підставі закону про повну працю.

Ці постанови прийняті на те, щоб не було навіть підозріння, що уряд творить підприємства і при них обмежує свободу американського громадянина, хоч би він був без праці і хоч би уряд давав йому працю.

Цей законопроект ще не перейшов дискусії в палаті репрезентантів, однак вже тепер він викликав прихильні голоси преси. Виявляє, що він стане законом і закріпить засади, намічені сенатом.

пи, але також середуючі та Близького Сходу. Добуття симпатій православних на балканських півострові та на Близькому сході це один із засобів советської політичної експансії. Що ця політика досягає виразні задумані користи, видно хочби з постанов все-славянського конгресу в Софії, де болгарський митрополит ставить внесення, щоб російська мова стала обов'язковою мовою для всіх славян.

Спроба советів ужити православ'я як засіб своєї міжнародної політики дійшла аж до Америки. Побіч комуністичної партії російське православ'я мало тут стати авангардом советських впливів, що мали підминувати Америку на випадок її конфлікту з Советами. Домагання московського патріарха від російської православної церкви в Америці, щоб вона заявила свою лояльність до Советів, деж очевидний план шукати квізлінгів серед американських громадян православної віри. План цей покищо вповні не вдався, бо собор єпископів російської православної церкви, зібраний при кінці травня на соборі в Шікаго, виніс постанову, що такого домагання московського патріарха прийняти не може. Правда, більшість російських православних в Америці зберегла покищо свою незалежність, хоч православні низи, під проводом нижчих духовних, куди більше податні від своїх єпископів на домагання московського уряду, виявлені устами патріарха.

Ці впливи московської політики, щоб запрягти в Америці православ'я на свої послуги, досягли навіть одну чи другу одиницю із православних неросійських народів. Отже так є тепер, як за царату, що православ'я мало би стати засобом советської імперіалістичної політики.

Напади на Ватикан.

Одначе розмах церковної політики Советів йде ще далше; він ще більше воєвничий ніж за царату. В Советах, де церква формально відділена від держави та де про когось говорить, що для уряду всі віри байдужні, той сам уряд виразно ставиться інакше до советського православ'я, а інакше до визнаців інших вір. Дянагляду над православною церквою створений один окремих уряд, немов давнього обер-прокуратора Святейшого Синоду, а для всіх інших вір — католицької, протестантської, жидівської, магометанської та інших — створений знов окремих уряд нагляд. Тим виразно уряд зазначив, що православ'я в Советах є протегова-

ною церквою. Коли заграничні кореспонденти з прихильної постави советського уряду до православ'я витягають внески про релігійну толеранцію Советів, то грубо помилуються. Толеранція там відноситься тільки до російського православ'я.

Це виразно зазначено теж у практичній політиці. Московське православ'я уряд постійно гласає по голови, натомиць раз-по-раз чуємо напади советської преси на Ватикан та високо поставлені особи в католицькій ієрархії взагалі. Причина цих нападів на Ватикан лежить в цім, що Ватикан виразно протиставляється імперіалістичній політиці Советів в Європі як неморальній політиці, себто такій, яка мусить вести до нових заворушень в світі. Тому ціль советських нападів на Ватикан є — стероризувати Ватикан і приневольити його до мовчанки.

Хоч не такі нагадли напади, але все таки від часу до часу можна чути советські помруки невдоволення теж із тих протестантських церковників, що не погоджуються на політику насильства Советів над іншими народами.

Та нині вже щораз до більше стає очевидним, що проти католицької політики Советів має глибші основи. Це поворот до старої церковної політики царської Москви, як Третього Риму проти старого, Першого Риму — Ватикану. Нині ця політика стала більше заціною, як за царату. Назавгал супроти католицтва царський уряд тримався радше в дефензиві. Він безоглядно поборював тільки таку акцію католицтва, яка змагала поширювати католицтво на теренах російської держави. Натомість царська Росія толерувала існуючих римо-католиків в приєднаних до Росії Польщі та Литви.

А що Росія не вже тепер східного обряду, тому ширення католицтва на тих теренах мусило приймати форму не ширення латинського католицтва, але гречського католицтва, себто церковного об'єднання з Римом.

Звідси до царської політики виразно розрізняла поміж латинським католицтвом та католицтвом східного обряду. Латинське католицтво на терені східної Європи, країні східного обряду, не мало найменших виглядів масового поширення, натомиць католицтво східного обряду в минулім уже зробило було великі поступки, зокрема на Україні та Білорусі. Католицтво східного обряду стало теж і поважною запороку в акції об'єднання українців та білорусинів в „адін руський народ“. Тому царський уряд, толеруючи католицтво латинського обряду, крайню ворожо ставився до католицтва східного обряду.

За царату перед першою світовою війною бували католики латинського обряду навіть серед російських відомих аристократичних родів, як Волконських, Голіциних та інших, що стояли дуже близько до царського двора. Натомість католики східного обряду не дістали релігійної толеранції навіть по першій революції, 1905 р. а духовним тої віри був виразно зборонений вступ в границі Росії. Таким поступованням засовувалася немов основна засада царської політики супроти католицтва: коли католицтво не було в офіційній, то могло бути толероване, та небезпечне католицтво східного обряду мусило бути поставлене на індекс релігій небезпечних, для російської держави.

(Докінчення буде).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іммігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

86)

(Всі права встержені)

Боярсько-дружинна верства охороняла князівства від ворожих нападів, служила, так мовити, у війську. Селян, за дуже рідкими винятками, на війну не кликало. В частині війнах багато бояр гинуло, після них з'являлися сироти. І от тоді виникла думка, для забезпечення боярських родин давати земельні посілости, бо земля у ті часи не бракувало. А на управу тої землі встановлено „панщину“, зразу три дні у рік. За три дні праці річно звільнялись від небезпек і невзгід воєнного життя, думаю, у наш час кожному радо згодиться! Тим більше, що жодний боярин виїздив на війну

власним конем, з власною зброєю і власними засобами харчування. Такий стан панщини існував перед татарською навалю.

Більш менш у ті самі часи, коли Галичину окуповано поляками, східно-українські князівства окупувала Литва. Литовські великі князі „старовини не рухали і новини не вводили“, як казав великий князь Литви Ольгерд Гедимінович. Вищі литовські верстви приналя українську мову, українську культуру. На місці згаданих, що син Ольгерда, Яків Ягайло і Лев Свидригайло, що опісля змінили віру й назвали себе Володиславом і Болесла-

вом, говорили тільки по українськи. Отже, польський король Володислав Ягайло не знав польської мови. Всеж панщину побільшено до десятих днів у рік, можливо тому, що сливе кожного року провадили війни і боярство занадто чисельно гинуло у боях... За двісті років існування Українсько-Литовської держави панщина збільшилася до одного дня в тиждень, однак і тоді кожний селянин персонально був вільний...

Обставини змінилися по Люблінській унії, 1569 року. Тоді Литва й Україна навично злучилися з Польщею. Цією унією українсько-литовські бояри подбали про однакові умови панщини. Вже в 1570 році панщина підсочилася до трох днів у тиждень, а за дальших парадесятих років до шістьох днів. Селянин обернувся у „хрещене бидло“, зданий був цілковито на ласку свого пана. І сідом почалися козацькі повстання. Кріпацтво у повно-

му значенні того слова існувало у Східній Україні від 1569 року до 1648, тобто вісімдесят літ.

Українська Національна Революція часів Хмельницького кріпацтво змела. Від панщини зберіглися самі залишки. Та з прилученням України під московський протекторат гірші з козацьких старшин випрохували собі даровинних грамот від московських царів на „землі, води, ліси, млини і посполих“. Ту нову панщину українське селянство легко витримувало. Панщину у повному тоді слова значенні завів гетьман Мазепа у 1702—1704 роках. При його наступниках панщина побільшувалася. А в році 1783 — після скасування автономного устрою Східної України Катериною Другою, — заведено в Україні кріпацтво в його найогидніших формах, з правом продажу кріпаків родинами й поодиноким, з

правом „маркетним“*) з правом вбивати кріпаків без всякого суду й кари. Тягнулося так не довго. Вже Павло І-й заборонив продаж кріпаків в роздріб у 1797 році, а панщину зменшив до трьох днів у тиждень. За це був задушений царедвірцями за відомом власного сина-наслідника, „Той син, „свободолюбний“ Олександр Благословенний“ привернув попередні умови Катерини ІІ. В часах Миколи Першого заведено так звані „інвентарні правила“, якими панщину в Україні знову зменшено до трьох днів тижнево. Звільнено селян з кріпацтва його сином, Олександром ІІ у 1861 році. Отже друге кріпацтво тягнулося у Східній Україні 77 літ.

Тепер заведено в Україні третє, модерне кріпацтво. Від самих українців залежатиме, як довго воно тягнутиметься...

*) Маркетне право — право діяти на пошлюбну ніч з вишлюваною замуж кріпачкою.

Пояснення задовольно всіх слухачів. Прихильник „робітничого“ руху був задовольнений чи не найбільше. Своє вдоволення висловив словами:

— Ну, за таке докладне і безстороннє пояснення, вам, добродію, можна тільки подякувати. Навіть наші робітничі провідники так не пояснили... А може й не знають того всього! Виходить, що панщина заводилася для іншої, зовсім не поганої мети, а в що інше люди її обернули!

— Так само, як і всяку іншу реформу. Наприклад, комуністична система. Коли комуністичну програму читати, так комунізм зовсім не видається поганим, навпаки! А в практиці комунізм обійшовся українським селянам не одним міліоном людських життів, руйною їх добробуту, голодом, розстрілами і засланнями.

— Янаж тому причина?

(Дальше буде).

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ“.

В РІЧНИЦЮ СМЕРТІ СЛ. П. ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ

Тому 26. років, в 1919 році, в міській березні, виїхала з України закордон Українська Республіканська Капеля. Спричинився до того Головний Отаман Симон Петлюра.

На Капелю накладалися великі обов'язки. — В широкому світі, де не знали про існування української проблеми й самої України, там де українська дипломатія через протиділяння ворогів не могла нічого добитись — Капеля мусіла українським хором мистецтвом повідомити культурний світ про існування в світі нації з великою культурою і що та нація зуживає всіх зусиль, борючись на всі боки, щоб захити вільним і самостійним життям.

І так сталося, світ довідався про Україну. Українське хороше мистецтво у виконанні Капелі примусило весь культурний світ схилити в повазі голубу перед українським імям, а найуважливішу критику проголосити це все, як „новий світ у мистецтві“, як „одкровення“, як „останнє слово і унікальний артизм“.

На чолі тієї Капелі, як її диригент, стояв сл. п. Олександр Кошиць. Під його мистецьким провідом Капеля обіхала 17 країн і скрізь Україна й українське імя світило як зразок недосконалої краси й перфекції. До того пристужилися українська пісня, якнайкраще виявлення народної душі, її музикальність і мистецька вартість, праці над нею українських композиторів, мистецька робота хору в її виконанні та недосконале майстерство провідника Капелі Олександра Кошиця.

Перший раз в Західній Європі відбувся концерт Капелі в Празі. По концерті писалися найбільшійми музикантами не рецензії, а цілі розвідки, як напр., „Українська Республіканська Капеля“ Зд. Неєдлі. Про виконання Капелі й про самого диригента писали як про щось дивовижне, а одночасно зрозуміло — „набач сама природа, самий талан, сама геніяльність народу втілює в тому хорі, до того природне, шире, правдиве і разом з тим таке високе і оригінальне є його уміння“ (Зд. Неєдлі в Сметана' 20 VII, 1919, Прага).

Проф. композиції праскої музичної консерваторії Я. Крічка, пишучи рецензію, почав її: „Тяжко руці писати критику, коли серце співає хвалу... Українці прийшли — і побідили... Олександр Кошиць є одним з найбільших європейських диригентів... Він диригент, композитор, етнограф, промовець захоплюючого і полюючого злету та невичерпаного дотепу; він — то душа хору, втілена жива українська пісня“ (Гудебні Ревю, 9-10, VI, 1919, Прага).

Після Праги відбулись концерти Капелі у великому осередку музичної культури в Європі, у Відні. Вони пройшли з надзвичайним успіхом. Двері до Європи були відкриті. На прощання, перед дальшим виїздом у світ Капелі з'явилась коротка розвідка про значення української пісні, її виконання Капелю та про самого диригента спід руки визначної української діячки-музиколога пані О. Дністрянської. Ця розвідка стала пророком. Вона так докладно передбачувала можливість Капелі та її диригента, що тепер здається немов би вона писалась на підставі критик всього світу. Там Капеля і диригент були відразу поставлені на те найвище мистецьке місце, яке вона потім завоювала у світі. Тільки глибоке знання й пізнання диригента, як мистця, змогли керувати думками пані О. Дністрянської. Кінчаючи розвідку вона побажала: „Одних декіль-

ка слів від щирої музикальної душі — нехай проведуть нашого диригента далеко-далеко здобувати нашої пісні і нам кращу долю“ (Відень, січень, 1920 року).

В дальшій поїздки Капеля заробила стільки надзвичайних призначень, які тяжко вмістити й у грубу книгу. Українська Республіканська Капеля на чолі з своїм диригентом-чародієм Олександром Кошицем виконала сподівання великого борця за Україну — Симона Петлюри та українського народу.

Короновані особи, представники науки Європи й американського континенту дали найвищі призначення нації, вони признали Україну. Подамо тут хоч деякі відзнаки Європи й Америки. Професор Сорборн в Парижі К. Сенюбос в листі до О. Кошиця писав: „Не може бути кращою, досконалішою пропаганди для того, щоб дати світові пізнати українську націю. Вам заперечують існування Вашої нації, отже Ваші співаки доводять світові, що ця нація має незрівняно-могутню і музикальну душу“.

„Ля Газет“ з 10. I, 1920 р., в Бельгії. „Який успіх для народної пісні! Яке щастя бути українцем!“ Фламандська газета „Де Фольксгазет“ з 19. I, 1920 р.: „Українці дали нам не тільки красу, але і лекцію національної самосвідомості“. „Де Шелде“ — „Повстань, молода і гарна Україно... Хай живе і буде великою Україна!“ В Голандії: в „Ля Газет де Голанд“ — „До України мені було зовсім байдуже; але тепер я буду битися скрізь за мистецтво цієї країни“. В Англії: „Український Хор виконав свою місію... В Лондоні немає хору, який міг би рівнятися до нього... Який чудовий спів, і який чудовий диригент Олександр Кошиць“ (Скеч, Лондон).

В Канаді, Торонто: „Минулої ночі (15. листопада, 1923 р.) в „Мессей Гал“ співала Україна. Ця країна має 40 мільйонів людності, головним містом її є Київ... Феноменальне хоральне мистецтво українців“.

Мексика: „Співаю „алилуя“ Співаю славу, панове читачі, божественному мистецтву, мистецтву потужному, мистецтву вічності“.

Бразилія: Гастон Пенальва писав, що спів українців як спів солов'яка в неволі. Українці були теж довгі часи приковані до стовпа. Чим провинили вони? „Співай же, чаруюча Україно, співай щебетушечко! Розсипай по світу пісні синів твоїх — прийди колись і для тебе весна якої ти чекаєш!“ — писав Квельо Нетто, член Бразильської Академії Безсмертних. „Газета де Нотікас“ в Ріо де Жанейро писала, що український хор „успів пригадати, що на цій Божім світі існує нація, якій імя Україна!“. Секретаріат Народної Освіти (14. лютого 1923 р.) Мексика по концертах Капелі заслав лист з таким кінцем: „Коли б наступні дні маестро Кошиць задумав удосконалити наші власні організації „Орфеонів“ і, можливо, організувати хор з наших власних сил, я, як секретар освіти, дам йому необмежену підтримку“. І. Васконцельос.

Подібне запрошення з Мексика повторилось і двадцять років пізніше, в 1942 році. Але як першого разу, так і другого, український маестро відмовився працювати для чужого мистецтва, а тим відмовився і від спокійного та вигідного життя. Бо всю свою силу й талант віддав Він для українського народу й для його мистецтва. Підчас такої роботи закінчив Він блискучу свою дорогу між українцями тут, у Вінніпегу. — („Новий Шлях“).

Д-р П. Маценко.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

НОВІ АМЕРИКАНСЬКІ ГРОМАДЯНИ. — Це жінки американських воєнків з дітьми. Вони австралійки. Привезено їх кораблями до Сан Франсиско, звідки відіуть до місцевостей, де живуть родичі їхніх мужів.

Чи повітря буде роїтися від літаків

На зібранні хемічних і механічних інженерів у Нью-Йорку директор розшуків підприємства Кортіс-Райт Корпорейшен д-р С. С. Фурнас дав відповідь на 3 питання, які заприятують тепер пересічного громадянина, що начитається чорнової про великі числа літаків. Це такі питання: Як великі будуть літаки? Як швидкі? Кількі їх буде?

На підставі відомостей про поступ техніки в будові літаків д-р Фурнас думає, що буде можна збудувати літак ваги цілого мільона фунтів. Та це лише в теорії, бо надії не був би такий колос, що його боялись би мускати в повітря. Торговельний літак мусить бути придатним на 50—70% своєї містоті, отже повітряні величч на це не дуже пригоди. Дуже важне є, як часто літак дається живити, бо чим частіше людина може подорожувати, тим радше вона шукає такого способу, щоб був готовий кожної хвили. Отже д-р Фурнас думає, що менші літаки можуть частіше літати і тим бути скорше на услугах людини, ніж великі.

Малі літаки возили по 10—15 осіб на бічних лініях — на його думку. Для місцевого руху надавались би літаки, які містидиб 20—25 осіб. Вони могли би мати свої стації на такій віддалі, як от з Нью-Йорку до Шікаго. Крім них були б ще на головних ліній літаки, що вміщувалиб 80—125 осіб, а ще окремо по 100 осіб для їзди понад океан.

Звісно, що ми хочемо їхати швидко у повітря, але як швидко? Дотеперішній досвід ще замалий, щоб це питання можна вирішити. Швидкість є коштовна. Тому треба прийняти згоду, що пересічна швидкість буде 225—300 миль на годину.

Д-р Фурнас не боїться, що в повітрі буде забагато літаків. Останній нормальний рік у транспорції був 1940. Тоді перебули повітряні подорожні в Америці цілий біліон миль.

В тому самому часі подорожні переїхали в возах Пулмана 7 раз тільки миль, а звичайними залізничними возами 13 раз. Тоді було в Америці лише 338 пасажирських повітряних ліній, а возів Пулмана 7,300. Після 1942 року армія зареєструвала більшу половину літаків і тоді було важко знайти місце для повітряної подорожж. Не зважаючи на це, торговельні літаки переїхали в 1942 р. 1,389,000,000 подорожних миль, а в 1943. переїхали 1,632,000,000 миль. На такій підставі д-р Фурнас передбачує, що в 1950 році пасажирські літаки перебудуть 7 біліонів миль, значить тільки, що Пулмани в 1942. р.

Правда, між знавцями є ентузіастами, які твердять, що по війні їзда літаком буде дуже популярна. Д-р Фурнас допускає, що пошту будуть возити переважно літаками, але подорожні будуть живити дотеперішні засоби, отже за 5 літ не буде більше подорожних літаків ніж 750. Тому й повітря над нашими головами не буде роїтися від отих штучних птахів.

ЖАРТИ.

Не ошукує своїх хлібодавців.

Пані приходить до кухні і застає служницю з воємком. Служниця саме поставила вечерю для воєка.

— То так ти мені відплачуєшся? — закликала з обуренням пані.

— Алеж пані, я не беру за це ані цента! — оправдується служниця.

„Говорила“...

Служниця загубила в парку дитину своєї господині. Вона вертається без дитини додів.

— Петрусь мені загубився в парку! — хлипає вона.

— А не могла ти швидко з поліцаєм поговорити. Дівчина ще дуже плеча: — Він саме тоді плез, коли я з поліцаєм говорила.

ПЛАЧ ЛЕМКІВЩИНИ (Дальше)

Місяць за хмару скрився темненьку; Зірки сховались в раю небеснім. Вітрянонько бистрий крильця зложнив, І соловейко трай не виводить... Річки застигли в своєму бігу; Сосни, ядні казку підвіну Свою утварили... і замітали... Бо Земля Лемків стогне-ридає Сніг вірненьких у світі шукає...

„Даж поділися, сини, ви. Чом покинули мене? Чом не орете ви ливни; Кругом поле чом пусте? Чом не чую бренькіт кіс П косарів веселих спів? Чом не стеється покіс, В час гарячий літніх жнив? Чом не чує спів дівчат. Що гуляли по гаю? Кругом серця, наче гад, Оповився біль жалю!“

„Хтож ме сниться покладає, Хтож їх буде засівати? Хтож приприметься до мене, Хтож мя буде цілувати? Ой сини мої, кохані, Ви не вернетеся до мене! Буде мене враз проклятий Своім пуглом вздовж орати. Мої груди аглуз крають! А ви дозго ту червату, Глизем мете прокляти, Бо в неволі, у кайданах, Вам прийдесться загинати!“

Ой гаю, мій гаю, Зелений розмаю; Кризь сльози співаю, Бо серцем вміваю З жалю за тобою... Хай пісеньки звучат Тяжкої роздуми, Як голос роздуми Сердечної муки Розлію по тобі... По тобі розлію, Сльози їх підлію, А сонце приріє І вітер засіє, Щоб вічно гудів ти... У тобій я гаю, Весільний розмаю, Знайшла своє щастя, Як вільна пташка В обіймах кохання...

У тобій я гаю, Розлучний розмаю, Згубила я щастя, Як востріла пташка В любови кохання... Бо тут я прашала Його, цілувала, Як ворогом лютом В кайдани закутий Ішов ші, на муки

Ой гаю, мій гаю, Безталанний розмаю, Тебе покидаю У світ вандрувати За серцю миленьким...

Гей, ти поле, Рідне поле! Ні багате, ні убоге. Так як багато ти вже поту Як багато сілі і криві Гей літати, Гей вікати — Ти до себе вже набрало!

Не роси не чисті перли Українці трай кидили; Не жемчужини ожерелам Збагатились ясні ниви; Не сізми так наряд рідний Ізроси луги, долини; І жерваши піт мужичий Розгубив по землі рідній!

Гей, ти поле, Рідне поле! Ні багате, ні убоге. Та за тебе, краю любий, Я і серце вилу з груди, Бо на світі По не віки Ти найкраще, рідне поле! Лемко з криві і кости.

КОЖНИЙ СВИДОМІЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

РОБІТНИЦІ І РОБІТНИКИ Як шукаєте за працю, або хочете змінити що, що тепер маєте, на кращу, то зголоштесь до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітницями й робітниками в „Свободі“. Зголошуючись у них скажіть їм виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій часописі.

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МШ.

Чи всі відчувли горе наших рідних?

Певно не один з читачів „Свободи“, яких є в нашій громаді поважне число, затримав собі на памятку цьогогорічне число, в якому видніє випуканий великими буквами ось такий благородний поклик: „Витаймо цьогогорічний Великдень Братолюбієм — писанкою українським жертвам війни“.

А далі подано, що „Шукаємо 500 жертводавців по \$100“... Здавалось би в першій хвилині по прочитанню цього поклику, що „Свобода“ поставила замале число. Бо що ж то тільки 500 жертводавців? І то на таку лекучу справу, як ратування життя наших рідних: братів, сестер, матерей, батьків.

Та видно, що „Свобода“ добре нас зає, коли проголосила, що хоче знайти між нами хоч 500. Бо от мінає п'ять місяців, а ми доходимо ледви до третини того, що постановили собі зібрати.

Чому це так? Знайдемо відповідь, коли поглянемо на нашу власну громаду, на наших власних людей, на самих себе.

Чи не правда, що в нашому Дітройті є повно наших громадян, що для них сто доларів не є ніяким видатком? Тами їх складають вони нераз на різні дрібниці, не прикладаючи ніякої уваги до видатку. Так чомуж з Дітройту маємо тільки двох людей, що жертвували по \$100 у цій благородній кампанії?

Правда, може дехто скаже, що ми маємо тут Український Допомоговий Комітет, що вже

зібрав на подібну ціль \$10,000. Правда, зібрав. Так. Але хто ті жертви зложив? Я теж брав участь у збірці й пильно слідив за тим, хто й які дає жертви. І тому скажу, що на одній руці є більше пальців, ніж столярних жертводавців у тій збірці, а ті, що є, то в більшості з гетремської громади. А і між тими жертводавцями нема імен наших... більших бизнесменів, чи професіоналістів. Це жертви звичайних людей. А чи так повинно бути? Що сталося з тим добрим українським серцем? Чи його придусили так долари, що воно вже не годне відчувати длачу і горя нещасних людей, українських жертв війни, що не мають даху над головою, що їх гонять з одного кута до другого, переслідують і в руки віддають?

Не кладім, люди добрі, ні душі ні тіла за Україну, як це ми звикли співати, але поможімо тепер долари і тим заманіфестуємо свої почування до дітей України. Не думаймо, що як ми кинули долара, а то й п'ять чи десять, що ми вже „Патріоти“, що ми вже тим сповнили свої людські обов'язки супроти своїх рідних. Не такі тепер часи, і не таке мале

горе, щоб було можна так поступати. Такого горя ще не було. Тому і треба нам нині складати більші жертви, ніж ми їх складали колинебудь перше. Дякуймо Богови, що живемо в тій щасливій країні, та що ми ситі й одіті. І віддячмося за те добро по християнськи, даючи більшу жертву на ратунок наших братів.

В. Діанк.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ“.

Дня 30. вересня 1945 року помер у 66. році життя МИХАЙЛО КОЦАЙ

Покійний походив з села Свобода Золота, повіт Бережани, Західна Україна. Покинув у смутку жену Олену, 4 синів і 4 дочки, внуки, 2 брати і 2 сестри.

Похорон відбудеться в четвер рано, 4. жовтня 1945, з похоронного заведення Петра Яреми, 129 Іст 7-ма вул. і української католицької церкви св. Юра.

В. Я. П.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба й ще дати книжки, без котрих вона не може навчатися читати, а потім книжки, щоби заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука 50 ц.

ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанки для 2. класу) М. Матвійчука 55 ц.

ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. класу) М. Матвійчука 75 ц.

ШКІЛЬНИЙ СПІВАНІК у двох частих. Зладив Ф. Колесса 75 ц.

ПОЧАТКОВА ГЕОГРАФІЯ, написав Степан Рудницький для народних шкіл 60 ц.

МАТЕМАТИКА, Ів. Андрушенка, практичні поради з арифметики та геометрії, опр. 50 ц.

ПРИГОДИ РОМКА БОМКА, Я. Вільшенка. Веселі вірші з малюнками для добрих дітей. 30 ц.

МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 15 ц.

МАЛІЯ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович 35 ц.

ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький 50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук 75 ц.

Замовлення слати:

„СВОБОДА“

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY 3, N. J.

Праця для жінок і муштин WANT ADS

Classified Department - 32-2nd - 6-0237 - 2nd - 6-0583

ПОТРІБНО МУЖЧИН

Egg Breakers, 5 днів тижк., год. 8 до 5.
Почат. платня \$25. Manhattan Egg Co.
349 Greenway St., N. Y. C.

ПОТРІБНО РОБІТНИКІВ

Elliott Galvanizing Co.
476 Johnston Ave., Jersey City, N. J.

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

Хатної роботи, також помагати
шкільній дитині, спання в місії.
\$120 місячно. Englewood 3-8922.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

Щасливе і радісне життя під сонцем советської конституції.

Тепер братчики мої, яке най-
модніше слово?

Тепер наймодніше слово,
звичайно, електрифікація.

Справа ця, не сперечаюся,
величезної ваги, — Советську
Росію світлом освітити! Та і в
тому є, поки-що, свої неважні
сторони. Я не кажу, товариші,
що платити дорого. Платити
не дорого. Не дорожче гро-
шей. Я не про те говорю.

А ось про що.

Жив я товариші у величез-
ному домі. Дім увесь йшов під
нафтою. У кого каганець, у
кого стара лампа-блмавка, а
в кого й нічого немає — по-
півською свічкою світиться.
Біда просто. Не в одній старій
бабі при свічці одрижка ре-
лігійних забобів прокида-
ється.

А тут проводити світло по-
чали.

Перший провів уповноваже-
ний. Ну провів і провів. Муж-
чина він тихий, манірів не по-
казує. Та ходить він усетаки
якось дивно і весь час задум-
чиво, сякається.

Та манірів ще не показує.

А тут дорога наша хазячка
Єлисавета Ігнатівна Прохорен-
кова приходить раз і пропо-
нує помешкання освітити.

— Всі, — каже — про-
водять.

Щож! Почали й ми про-
водити.

Провели, освітили — батень-
ки рідні! Довруги гниль і ги-
дота.

То, бувало, ранком на робо-
ту підеш, вечором прийдеш,
чаю попеш — і спати. І нічо-
го такого при свічках та ка-
ганцях не видно було. А тепер
засвітили, дивимось — тут па-
тинок чийсь драгий вальється,
тут обі обірані і клаптями
стирчать, тут блоніща трух-
цем біжить — від світла спа-
сається, тут напльовано, тут
недокурки, тут блохи пус-
тують, яка вижче скочить...

Батеньки рідні! Хоч на гвалт
кричи. Глядіти на таке видо-
вище сумно.

Канапа, наприклад, така в
нашій кімнаті стояла. Я думав:
нічого собі канапа. Сидів ча-
сто на ній вечорами. А тепер
засвітив електрику — ба-
теньки, все зі середини лізе.
Не можу сісти на таку канапу
— душа протестує.

„Ну, — думаю, — не багато
я живу. Хоч із хати біжи. Гид-
ко на все те дивитись. Робота
з рук вивалюється”.

Бачу, і хазячка Єлисавета
Ігнатівна ходить сумна, шару-
дить у себе в кухні, причепу-
рюється.

— Чого, — питаю — вози-
тись, хазячко?

А вона рукою махає.

— Я, каже — любий чоло-
віче, і не гадала, що так бід-
ненько живу.

Глянув я на хазяйчене на-
дбаннячко — справді, думаю,

Кумівство і протекція

А Ванюшка Леденець робо-
ту держав. Дійсна правда.

В тресті тепер працює.
І хто міг би подумати! У чо-
ловіка ні протекції, ні особ-
ливих знайоств чи ячейок
нічого накого не було. І ось
гляди! Працює.

А кажуть, що всюди кумів-
ство, протекції та соціальне
походження, і чужому чолові-
кові вкоренитися куди-небудь
важко. А такі брешуть!

У Ванюшки Леденця в ціло-
му тресті ні одного знайомого
не було. Був один безпартій-
ний вантажник, та й той по-
денний. А чи багато може зро-
бити поденний вантажник?

А прийшов Ванюшка Леденець
якось-то раз до того ван-
тажника. Поставив йому дві
шклянкі пива і каже:

— Ось, що, приятелю! Протек-
цій у мене, сам знаєш, не-
має, в ячейках я не обертаюся,
партійного стажу не маю,
доносів ні на кого не робив,
поможі по спроможності.

Вантажник каже:

— Навряд чи зможу я по-
могти, милий чоловіче. Хіба
трошки так, ляп-ляп, без про-
текції. Сам розумієш.

Однак так склалося все ви-
пало. Минулого року пере-
звів вантажник меблі трестів-
ському бухгалтерові.

— Так і так, — каже — ша-
новний товаришу бухгалтере.
Меблі я вам у своїй часі пере-
возив. Нічого такого не зло-
мив — за винятком одної ніж-
ки в умивальниці. Пхніть куди-
небудь Ванюшку Леденця. Протек-
цій у нього, у поганця, не-
має. Нічого такого немає. В
ячейках не перебуває. Ну, про-
сто гине парняга без протек-
ції, як ітїтка без води.

Бухгалтер говорить:

— Навряд чи можна без про-
текції, милий чоловіче. Про-
сто, — каже, — не можу обі-
цяти.

Та таке тут Ванюшці шаста
підійшло. Планета така йому,
поганцеві, випала.

Другого дня, наприклад,
приходить бухгалтер до ко-
мерційного директора, підкла-

дає йому папірець до підпису
і каже:

— Знаєте, товаришу дирек-
торе, нині без протекції про-
сто домовина. Коли за тебе
хтось не попросить, то хоч ца-
пом скажи: роботи не одер-
жиш.

— А що? — питає директор.

— Та так, — говорить бух-
галтер, — є тут, плутається
один парняга без протекції, та
не може нікуди вихатися. А й
нам, певне, чи можна його впах-
ти.

— Та вже — каже директор
— без знайомства як його,
чортяку, впахнеш? Що зробиш
без протекції?

А тут головний директор
входить.

— Про що — каже — мова?

— Та ось, — каже — то-
варишу головний директоре,
парняга тут один, Леденець
прізвисько, ніякої протекції у
нього, у поганця, немає, не
можу нікуди впахитися, все плу-
тається.

Головний директор гово-
рить:

— Ну, нехай до нас приїде.
Поглянемо. Не можнаж, гро-
мадяни, все по знайомству та
по знайомству. Треба згля-
нутися і на чоловіка, без про-
текції.

Так і зглянулися.

А говорять — всюди кумів-
ство й протекція. А ось буває...

М. Зошенко.

ЖАРТИ

Натрапив на властиву причину.

Власник великої фарми в
південній стеїтї питається ні-
гра-проповідника, на яку тему
він говорить проповіді у своїй
церкві.

— Часом говорю про любов,
часом про небо, деколи про
хрещення й інші подібні спра-
ви.

— А чому хоч раз не згада-
єш про крадіж курей? — пи-
тається фармер.

— Скажу вам вітверто, пане.
Раз я пробував, то такий хо-
лод запанував між моїми па-

рафіянами, що мені здавалося,
що вони проженуть мене з
церкви.

Советська дійсність.

— Звичайно пишуть і гово-
рять люди, що советські полі-
тики, це реалісти, а не мрій-
ники. А скажіть мені товари-
шу, кого тб в дійсності не
можна арештувати на підставі
закону в Советському Союзі?

— Ну, звісно, того, що вже
сидить у тюрмі за протворений
туди Г. П. У.

Підслухане.

— Куди так спішишся?

— До дому.

— Так скоро?

— Раз у життя хотів би я
перевести вечір із жінкою.

— Ов, а це що сталося, що
ти такий доматор?

— Бачиш, мій дорогий, моя
жінка перестудилася і ледви
говорить!

Вітвертий купець.

Господиня прийшла купува-
ти бараболі до продавця яри-
ни й питає: „Кільки варт ваші
бараболі?”

— „Як хочете, щоб я вам
сказав правду, то вони варта
тільки, кільки й перше, лише
тепер коштують 6 раз тільки,
що перше.”

Діти.

— Дороженька Марусенько!
— каже тітка до сестринки —
у твою віці я ще не була така
влізлива.

— А коли ти стала нею, ті-
точко?

Добрий співробітник.

Директор великої фірми
приймає свого нового співро-
бітника і ставить йому різні
питання. Далі каже так:

— Я мушу знати своїх спів-
робітників, чи вони енергійні і

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

чи мають амбіцію. Бо хто не
хоче йти вперед той нічого не
зробить. Скажіть мені ширі,
чи ви амбітні?

— О, так, пане директоре!
І впевняю вас, що не спічну,
поки не займу вашого місця.

Недбалий кравець.

Жінка пришиває гудзик сво-
му чоловікові і каже:

— Страх, які то несовісні
нинішні кравці! Цей гудзик я
вже пришиваю тобі може п'я-
тий раз, від часу, як ти вдя-
нув оце убрання!

КНИЖЕЧКИ

— для —

МОЛОДИХ ЧИТАЧІВ

ДЛЯ САМИХ

НАЙМОЛОДШИХ.

Нині, коли кожній дитині,
кожній хлопцеві і кожній дів-
чині, читає книжечки з наймо-
лодших літ, не можна й наших
дітей, хочби наймолодших, ли-
шати без книжечки.

Наступні книжечки можуть
уважати молодих читачів:

ЗОЛОТА РИБКА, Мирона
Долі. Вирішана казка
з ілюстраціями А. Мана-
стирського. Ціна 15¢

ЛИХО З ВОГНЕМ, віршова-
не оповідання для мо-
лоді. Написав Дід Модест.
Ілюстрував А. Манастир-
ський. Ціна 15¢

ПРИГОДИ КАЧУРИКА, на-
писав Б. Герц, з рисун-
ками 15¢

ПЕТРУСІВ СОН, оповідан-
ня, написав Модест Ле-
вильський, ілюстрував Е.
Козак 15¢

МАТИ - СТРАДАЛЬНИЦІ.
Образець із побуту укра-
їнських виселенців в та-
борі у Гамбурзі. Написала
Марія Палагія, ілю-
стрував А. Манастир-
ський 15¢

ВСІ ЦІ КНИЖЕЧКИ РАЗОМ
50¢.

Замовлення шліть до:

“Svoboda”

BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...